

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Institut jednotného výplatního místa nepojistných sociálních dávek

Vypracoval: Martina Smolíková
Vedoucí práce: Mgr. Hana Francová, Ph.D.

České Budějovice 2014

Abstrakt

Cílem každého státu v dobách krize je šetřit na výdajích. Jednou z možností, jak toho dosáhnout, je zreformovat sociální systém. V České republice probíhá Sociální reforma systému nepojistných sociálních dávek. Cílem bakalářské práce bylo zmapovat zkušenosti referentů nepojistných sociálních dávek s probíhající sociální reformou a změnami, které v souvislosti s touto reformou proběhly.

Dne 1.1.2012 došlo ke sloučení výplatních míst dávek státní sociální podpory, dávek hmotné nouze a dávek pro osoby se zdravotním postižením. Rozhodování a administrace těchto dávek je od tohoto data prováděno jediným orgánem, kterým je Úřad práce ČR. Tento krok měl přinést možnost efektivnějšího řízení a administrace dávek i lepší kontrolovatelnost využití prostředků státu. Od 1.1.2012 lze vyřídit veškeré služby - jak v oblasti zaměstnanosti, státní sociální podpory, pomoci v hmotné nouzi i dávek pro osoby se zdravotním postižením prostřednictvím Úřadu práce ČR.

Kvalitativní výzkum byl proveden metodou dotazování, použita byla technika polostrukturovaného rozhovoru. Koncepce rozhovoru byla postavena na 6 okruzích. Sběr dat probíhal v únoru a březnu 2014. Zkoumaným souborem bylo 9 referentů nepojistných sociálních dávek zvolených účelovým výběrem na jednotlivých kontaktních místech Úřadu práce České republiky, Krajské pobočky České Budějovice.

Z výsledků práce vyplynulo, že jednotliví referenti zatím spatřují v provedené reformě spíše nevýhody. Návrhy na zlepšení ze svého pohledu nemají nebo jsou pouze malého rozsahu. Největší problém vidí ve změnách v programovém vybavení, dále pak ve vzniku a následném zániku S-Karty. Prostřednictvím této karty sociálních systémů měly být vypláceny veškeré nepojistné sociální dávky, v budoucnu i dávky důchodového zabezpečení.

Práce přinese zpětnou vazbu na zrealizované dílčí reformní kroky v rámci výplaty nepojistných sociálních dávek, a může tak podnítit diskusi k případným následným modifikacím.

Klíčová slova: nepojistné sociální dávky, jednotné výplatní místo, Úřad práce České republiky, systém státní sociální podpory a systém dávek hmotné nouze.

Abstract

The goal of each country is saving money during crisis. One of the ways how to reach it is to reform the social system. In the Czech Republic there is now ongoing the Social Reform of non-insurance social benefits. The aim of this thesis was to explore the experience of officers, who works on non-insurance social benefits with the ongoing reform and social changes, what with the link of this reform occurred.

On 1st January 2012 there was a merger of pay sites of state social support benefits, personal financial crisis benefits and benefits for people with disabilities. Decision and administration of these benefits from this date is made by one authority, which is the Labour Office of the Czech Republic. This step had carry on bring the possibility of more efficient management and administration of benefits and better controllability of funds. From 1st January 2012 can handle all services - both in the areas of employment, state social support, assistance in personal financial crisis benefits for the people with disabilities through the Labour Office of the Czech Republic.

Qualitative research was conducted by method of using the controllability interview. The concept of the interview was based on six topics. Collection data was ongoing in February and March 2014. The research sample consisted of nine officers of non-insurance social benefits selected purposeful selection at each office labor Czech Republic, the regional branch of the Ceske Budejovice.

From the results of the work revealed, that individual officers still perceive in the reform rather disadvantages. Suggestions for improvement from his point of view doesn't have a range or they are only a small range. The biggest problem, what I see in the changes in the software, then in the creation and destruction subsequent of S-Card. Using of this card people should pay all non-insurance social benefits, in the future security and retirement benefits.

Work have to feedback to the partial reform measures implemented in the context of payment non-insurance social benefits and can stimulate discussion on possible subsequent modifications.

Keywords : non-insurance social benefits , payroll single place , the Labour Office of the Czech Republic, the system of state social support system and material need benefits.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

v Českých Budějovicích, 27. dubna 2014

Martina Smolíková

Poděkování

Touto cestou chci poděkovat vedoucí práce paní Mgr. Haně Francové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a velkou trpělivost při zpracování mé bakalářské práce. Také děkuji své rodině za jejich podporu, kterou mi poskytovali v průběhu celého mého studia na vysoké škole.

Obsah

Seznam tabulek	8
1 Současný stav	11
1.1 Veřejná správa, organizace veřejné správy	11
1.2 Vývoj sociálního zabezpečení na území České republiky	11
1.3 Vznik a úloha Úřadu práce	12
1.4 Výplata sociálních dávek do 31.12.2011	13
1.5 Charakteristika jednotlivých systémů	14
1.5.1 Státní sociální podpora	14
1.5.2 Systém pomoci v hmotné nouzi	21
1.5.3 Dávky pro osoby se zdravotním postižením	22
1.6 Změny provedené v oblasti nepojistných sociálních dávek od 1.1.2012	25
1.6.1 Zrušení některých sociálních dávek	26
1.6.2 Programové vybavení	27
1.6.3 S-karta	27
1.6.4 Náklady na výkon agend	28
1.6.5 Systém rodinných dávek v rámci Evropské unie	28
1.7 Jednotné výplatní místo	29
2 Cíle práce a výzkumná otázka	30
2.1 Cíle práce	30
2.2 Výzkumná otázka	30
3 Metodika	31
4 Výsledky	34
5 Diskuse	42

6 Závěr	47
7 Seznam použitých zdrojů	49

Seznam tabulek

1.1	Výše přídavku na dítě v závislosti na věku dítěte	16
1.2	Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 v Kč měsíčně	17
1.3	Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 v Kč měsíčně	17
1.4	Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v závislosti na věku dítěte	19
1.5	Výše odměny pěstouna v závislosti na počtu dětí svěřených do pěstounské péče	20
1.6	Výše příspěvku při převzetí dítěte v závislosti na věku dítěte	20
1.7	Výše příspěvku na péči pro osoby do 18.roku věku dle stupně závislosti	25
1.8	Výše příspěvku na péči pro osoby starší 18.let dle stupně závislosti	25
4.1	Výhody ve sjednocení dávek státní sociální podpory a dávek hmotné nouze z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek	34
4.2	Nevýhody ve sjednocení dávek státní sociální podpory a dávek hmotné nouze z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek	35
4.3	Sociální šetření, přítomnost sociálního pracovníka na pracovišti	36
4.4	Návrhy na vylepšení situace	37
4.5	Přesun agendy z městských úřadů	38
4.6	Zavedení a zrušení S-karty	39
4.7	Vytíženost referentů nepojistných sociálních dávek	40

Úvod

Nepojistné sociální dávky jsou dávky vyplácené od 1.1.2012 Úřadem práce České republiky. Tvoří je dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky státní sociální podpory, dávky pro osoby se zdravotním postižením a příspěvek na péči. O prvním typu dávek do konce roku 2011 rozhodovaly pověřené obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. O příspěvku na péči a ostatních dávkách pro osoby se zdravotním postižením rozhodovaly a vyplácely je obecní úřady obcí s rozšířenou působností. K přesunutí všech těchto dávek pod jednoho plátce přistoupilo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR z důvodu zlevnění systému nepojistných sociálních dávek a jednodušší administrace. Myšlenka sjednotit výplatu uvedených dávek do jednoho místa a zrušení zavedeného způsobu vyplácení těchto dávek se setkala s nemalou kritikou odborníků i veřejnosti. Vzhledem k tomu, že prostředky vynaložené na sociální oblast tvoří významnou část státního rozpočtu, je cílem vlád každého státu tyto výdaje snižovat.

Ve své práci bych chtěla popsat změny, které v souvislosti se sjednocením výše uvedených dávek nastaly a pokusit se identifikovat výhody a nevýhody uskutečněných změn.

Uvedené téma jsem si zvolila pro jeho aktuálnost, a také proto, že jsem 17 let pracovala na pozici referenta nepojistných sociálních dávek. V roce 1996, kdy jsem začala pracovat na okresním úřadě se tato pozice nazývala dávkový referent. Reforma vyvolala mnohé diskuse. Mně však nejvíce zajímaly konkrétní názory pracovníků Úřadu práce ČR, kteří se se změnami potýkají každodenně.

První, teoretická část práce se zabývá problematikou systému pomoci v hmotné nouzi, systému dávek státní sociální podpory, sjednocením těchto dvou agend, úřady práce, které k 1.1.2012 převzaly agendu pomoci v hmotné nouzi od městských úřadů a změnami, které v této souvislosti nastaly. Praktická část je zaměřena na názory referentů nepojistných sociálních dávek v souvislosti s provedenou reformou. Data pro praktickou část práce jsem začala sbírat v době, kdy proběhly od sloučení jednotlivých agend více než dva roky. Domnívám se, že je to dostatečně dlouhá doba na to, aby jednotliví komunikační partneři mohli nastalé změny zhodnotit.

Zjišťovala jsem, zda jednotliví referenti vidí v provedených změnách nějaké výhody,

či zatím spíše nevýhody. Zda ještě mají dostatek času na sociální práci, nebo se práce referenta stala převážně úřednicinou.

1 Současný stav

1.1 Veřejná správa, organizace veřejné správy

Veřejnou správou se obecně řečeno rozumí správa veřejných záležitostí, která je realizována jako projev výkonné moci ve státě. Pojem „veřejná správa“ znalo, v obecnějším významu, již právo římské. Historicky se veřejná správa členila na správu vnitřní, správu vojenskou, správu finanční, správu zahraniční a správu justiční (1). Správou se obecně označují institucionalizované kontrolní a regulativní činnosti (2).

Pojem veřejná správa má dvojí význam. Buď pod tímto pojmem rozumíme druh činnosti (spravování), nebo instituci, která veřejnou správu provádí. Prvnímu vymezení pojmu veřejné správy se říká materiální, druhému formální pojetí veřejné správy (3).

Materiální pojetí označuje činnosti veřejných orgánů související s vládnutím, spravováním a s poskytováním veřejných služeb. Formální pojetí veřejné správy se zaměřuje na instituce, které mají pravomoc a působnost vykonávat veřejnou správu (4).

1.2 Vývoj sociálního zabezpečení na území České republiky

Sociální péče na území České republiky má původ již v době Rakousko-Uherska. Zpočátku měla charakter chudinské péče, kdy byla dána domovským obcím povinnost postarat se o své příslušníky v nouzi. Právní úprava chudinské péče platná v Rakousko-Uhersku byla po vzniku Československa převzata do naší právní úpravy a systém chudinské péče byl zachován až do roku 1956, kdy byla zahájena reforma sociálního systému (5).

Zásadní změny nastaly po transformaci společnosti po roce 1989, kdy došlo i k radikální změně v sociální politice státu. Dosavadní centrálně organizovaný systém bylo nutno změnit tak, aby každý jedinec byl nucen se chovat odpovědně a aktivně v zajišťování svých potřeb (6).

Nově vytvořený systém měl občanům garantovat zabezpečení důstojného života, motivovat je pro ekonomickou aktivitu, ale musel být také ufinancovatelný. Systém sociálního zabezpečení byl rozčleněn do tří systémových součástí, do nichž byly transformovány dosavadní sociální dávky a příspěvky (6).

- sociální pojištění - je souhrnný název pro všechna odvětví povinného pojištění. V České republice zahrnuje zdravotní pojištění, nemocenské pojištění a důchodové pojištění. Tento systém je založen na pojištění (řeší situace, na které je možno se dopředu připravit), je financován z příspěvků pojištěnců a zaměstnavatelů, osob samostatně výdělečně činných a z příspěvků státu
- státní sociální podpora - je systém pomoci rodinám ze státního rozpočtu, tedy státem organizovaný transfer prostředků mezi bohatými a chudými rodinami a rodinami s dětmi a bezdětnými. Každá z dávek státní sociální podpory je cílená na jinou sociální událost a z ní vyplývající potřebu. Tento systém je postaven na principu nejširší sociální solidarity a je plně financován státem.
- sociální pomoc - řeší situace sociální nebo hmotné nouze (pokles příjmů pod životní minimum), neschopnost se o sebe sám postarat, financováno z prostředků státu, rozpočtu obcí, příspěvků občanů a právnických osob Sociální pomoc se dále dělí na:
 - peněžité dávky sociální pomoci - jde o dávky sociální pomoci poskytované státem nebo jiným orgánem nízkopříjmovým potřebným osobám nebo rodinám
 - sociální služby - jejich cílem je uspokojení zvláštní potřeby vyvolané stářím, změnou zdravotního stavu, popř. jinou životní situací vyžadující zvláštního zřetele. Lze očekávat i finanční účast uživatele služby na krytí nákladů. Sociální služby mohou mít povahu pečovatelskou, preventivní nebo poradenskou (8).

Subsystémy SSP a sociální pomoci jsou na rozdíl od sociálního pojištění financovány převážně z prostředků státu, proto jsou dávky z nich poskytované označovány za nepojistné sociální dávky (6).

1.3 Vznik a úloha Úřadu práce

Úřad práce České republiky byl zřízen s účinností od 1. dubna 2011 zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, kterým je vymezena jeho působnost. Dnem účinnosti tohoto zákona úřady práce zřízené podle zákona

č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, se považují na kontaktní pracoviště krajských poboček Úřadu práce České republiky (7).

Úřad práce je správním úřadem s celostátní působností a je účetní jednotkou. Úřad práce České republiky řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí, které je jeho nadřízeným správním úřadem.

Úřad práce plní úkoly v těchto oblastech:

- zaměstnanosti
- ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele
- státní sociální podpory
- dávek pro osoby se zdravotním postižením
- příspěvku na péči a inspekce poskytování sociálních služeb a
- pomoci v hmotné nouzi (7),

Organizačně je Úřad práce členěn na generální ředitelství a krajské pobočky. Obvody působení krajských poboček jsou shodné s územím krajů podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů. Součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště (9).

1.4 Výplata sociálních dávek do 31.12.2011

Dávky státní sociální podpory

Od svého vzniku v roce 1995 byla organizace systému státní sociální podpory spravována prostřednictvím okresních úřadů a jeho pracovišť. Po zrušení okresních úřadů k 31.12.2003 převzaly výplatu uvedených dávek na krátkou dobu městské úřady. Od 1.4.2004 přešla správa státní sociální podpory pod úřady práce.

Osoba, která měla do 31.12.2003 podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální pomoci na dávku nárok (tj. oprávněná osoba), podala žádost o dávku na příslušném Okresním úřadě podle místa trvalého pobytu. V případě přiznání dávky byla následně dávka vyplácena buď převodem na bankovní účet příjemce nebo na v hotovosti prostřednictvím

poštovních poukázek. Po 1.4.2004 oprávněná osoba postupovala stejným způsobem, s tím rozdílem, že žádost o dávku podávala na příslušném úřadu práce dle místa trvalého pobytu.

Dávky sociální pomoci

O dávky v hmotné nouzi bylo možno žádat na příslušném sociálním odboru pověřeného městského úřadu. Ten v rámci řízení posoudil, zda se osoba ocitla v hmotné nouzi a zda splňovala podmínky nároku na dávku. Dávky byly vypláceny v hotovosti na příslušném městském úřadě, poštovní poukázkou nebo převodem na účet.

1.5 Charakteristika jednotlivých systémů

1.5.1 Státní sociální podpora

„Státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích. Státní sociální podpora se ve stanovených případech poskytuje v závislosti na výši příjmu“ (10)

Pojem státní sociální podpory označuje dávky, poskytované osobám (rodinným příslušníkům) ve společensky uznaných sociálních situacích, kdy stát skrze jejich vyplácení z části přebírá spoluzodpovědnost za vzniklou sociální situaci (11).

Systémem státní sociální podpory jsou řešeny sociální situace, které jsou na základě určitého společenského konsensu uznány za zřetele hodné. Jde o takové sociální situace, kdy je účelné rodinu, podpořit. Jde o narození dítěte, péči rodičů o ně po narození, jeho výchovu po celou dobu přípravy na povolání apod. Jednotlivé dávky jsou financovány z daní, tedy ze státního rozpočtu, v rámci nejširší celospolečenské solidarity a jsou vypláceny prostřednictvím úřadů práce (8).

Organizace státní sociální podpory

Systém státní sociální podpory (SSP) je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Systém SSP chápe rodinu jako soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti. Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do skončení povinné školní docházky a dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání nebo je zdravotně postižené, nejdéle

však do 26 let. U příspěvku na bydlení jsou společně posuzovány všechny osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu, podmínka společné domácnosti se nevyžaduje (12).

Při posuzování nároků na dávky SSP se netestuje majetek rodiny, pouze příjmy, a to také pouze u některých dávek. Základem pro stanovení nároku a výši některých dávek včetně určení hranice příjmů osoby či rodiny je životní minimum. Žádosti o poskytování dávek SSP vyřizuje Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu, resp. jejich kontaktní pracoviště dle místa trvalého pobytu osoby, která uplatňuje svůj nárok na dávky. Odvolacím místem proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Žádosti o dávky se podávají na tiskopisech předepsaných MPSV ČR. Nárok na výplatu dávek SSP zaniká uplynutím 3 měsíců ode dne, za který dávky náleží. U dávek jednorázových (porodné, pohřebné) zaniká nárok uplynutím 1 roku od vzniku nároku na dávku (12).

Z hlediska postavení jedince je systém státní sociální podpory systémem zaopatřovacím, tzn., že jedinec k tomu, aby čerpal plnění, resp. pobíral dávku, nemusí být v předstihu účasten nějakého pojistného systému ani předem odkládat část finančních prostředků k zajištění budoucích potřeb. Pomoc ze systému nastává okamžitě, jakmile nastane zákonem předvídaná skutečnost (13).

1. dávky poskytované na výši příjmu

- (a) přídavek na dítě
- (b) příspěvek na bydlení
- (c) porodné

2. ostatní dávky

- (a) rodičovský příspěvek
- (b) pohřebné (10)

Přídavek na dítě

„Přídavek na dítě náležející zletilému nezaopatřenému dítěti se vyplácí tomuto dítěti, není-li stanoveno jinak“ (10)

Tabulka 1.1: Výše přídatku na dítě v závislosti na věku dítěte

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídatku na dítě v Kč měsíčně
do 6 let	500
od 6 do 15 let	610
od 15 do 26 let	700

Zdroj: (10), vlastní zpracování

Příspěvek na bydlení

„Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu“ (10).

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Poskytování příspěvku podléhá testování příjmů rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí. Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35), a zároveň součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35) není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení (17).

Výplata příspěvku na bydlení je časově omezena na 84 měsíce v období posledních 10 kalendářních let. Toto omezení neplatí pro domácnosti sestávající výlučně z osob starších 70 let a pro osoby se zdravotním postižením, které bydlí v pro ně postavených nebo upravených bytech. Lhůta 84 měsíce se začíná počítat od 1.1.2012 (17).

Porodné

Porodné je dávka poskytovaná v závislosti na výši příjmu, kterou se rodině s nízkými příjmy jednorázově přispívá na náklady související s narozením prvního dítěte. Nárok

Tabulka 1.2: Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 v Kč měsíčně

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 v Kč měsíčně					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999
1	7 711	6 156	5 873	5 028	4 809
2	11 081	8 952	8 566	7 409	7 110
3	15 096	12 312	11 807	10 294	9 903
4 a více	18 899	15 542	14 932	13 108	12 636

Zdroj: (17), vlastní zpracování

Tabulka 1.3: Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 v Kč měsíčně

Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 v Kč měsíčně					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999
1	4 448	4 448	4 448	4 448	4 448
2	6 644	6 644	6 644	6 644	6 644
3	9 263	9 263	9 263	9 263	9 263
4 a více	11 792	11 792	11 792	11 792	11 792

Zdroj: (17), vlastní zpracování

na porodné je vázán na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v kalendářním čtvrtletí předcházejícím kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo, musí být nižší než 2,4násobek životního minima rodiny (18).

Rodičovský příspěvek

„Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte.“ (10)

Podmínka osobní celodenní péče se považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží i v případech, kdy:

- dítě mladší 2 let navštěvuje jesle nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci,
- dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu nebo její třídu zřízenou pro zdravotně postižené děti či jesle se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,
- zdravotně postižené dítě pravidelně navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně,
- dítě navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně, pokud jeho oba rodiče nebo osamělý rodič jsou osobami závislými na pomoci jiné osoby ve stupni III a IV,
- rodič zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou v době, kdy je výdělečně činný nebo studuje.

Příjem rodiče není sledován. Při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič výdělečnou činností zlepšovat sociální situaci rodiny. Nezkoumá se ani nárok na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci (14).

Pohřebné

Touto jednorázovou dávkou se přispívá na náklady spojené s vypravením pohřbu. Pohřebné je stanoveno pevnou částkou ve výši 5 000 Kč. Příjem rodiny se netestuje. Pohřebné náleží osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem

nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba (s výjimkou mrtvě narozeného dítěte) měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR (19).

Dávky pěstounské péče

Od 1.1.2013 došlo ke změnám, týkající se dávek pěstounské péče. Od tohoto data byla ustanovení o těchto dávkách ze zákona o státní sociální podpoře vypuštěna a dávky pěstounské péče jsou poskytovány podle zákona č.359/99 o sociálně právní ochraně dětí.

Jako pěstounská péče se pro účely dávek pěstounské péče posuzuje péče o dítě poskytovaná osobou v evidenci a osobou pečující (16).

Mezi dávky pěstounské péče se zahrnují tyto dávky:

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

„Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nezletilé nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče.“

Tabulka 1.4: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v závislosti na věku dítěte

Věk nezaopatřeného dítěte	Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v Kč měsíčně
do 6 let	4 500
od 6 do 12 let	5 500
od 12 do 18 let	6 350
od 18 do 26 let	6 600

Zdroj: (15), vlastní zpracování

Příspěvek při ukončení pěstounské péče

„Nárok na příspěvek při ukončení pěstounské péče má fyzická osoba, která byla ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči, a to ke dni zániku nároku této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte.“

Výše jednorázového příspěvku činí 25 000 Kč (15).

Odměna pěstouna

„Nárok na odměnu pěstouna má osoba pečující a osoba v evidenci.“

Výše odměny pěstouna činí za kalendářní měsíc:

Tabulka 1.5: Výše odměny pěstouna v závislosti na počtu dětí svěřených do pěstounské péče

Počet dětí svěřených do pěstounské péče	Výše odměny pěstouna v Kč měsíčně
1	8 000
2	12 000
alespoň 3	20 000

Zdroj:(15), vlastní zpracování

Příspěvek při převzetí dítěte

„Nárok na příspěvek při převzetí dítěte má osoba pečující, která převzala dítě do pěstounské péče.“

Tabulka 1.6: Výše příspěvku při převzetí dítěte v závislosti na věku dítěte

Věk nezaopatřeného dítěte	Výše příspěvku při převzetí dítěte v Kč
do 6 let	8 000
od 6 do 12 let	9 000
od 12 do 18 let	10 000

Zdroj: (15), vlastní zpracování

Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla

„Na příspěvek má nárok osoba pečující, která má v pěstounské péči nejméně 3 děti nebo má nárok na odměnu pěstouna z důvodu péče o 3 děti, včetně zletilých nezaopatřených dětí, jež zakládají osobě pečující nárok na odměnu pěstouna.“

Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla činí 70 procent pořizovací ceny motorového vozidla nebo prokázaných výdajů na opravy, nejvýše však 100 000 Kč. Podmínkou dále je, že osoba pečující nesmí motorové vozidlo používat k výdělečné činnosti (16).

1.5.2 Systém pomoci v hmotné nouzi

Zákon o pomoci v hmotné nouzi nabyt účinnosti 1.1.2007. „*Tento zákon upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi*“ (20).

Je moderní formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení (21).

Dávky pomoci v hmotné nouzi můžeme z hlediska nárokovosti rozdělit na dávky obligatorní (nárokové) a fakultativní (nenárokové). Obligatorními dávkami jsou dávky, kdy má žadatel nárok na dávku a na její výplatu po splnění zákonem stanovených podmínek, poskytující orgán nemůže tuto dávku nepřiznat. Obligatorními dávkami jsou příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení (zákon č. 111/2006 Sb.). U fakultativní dávky závisí rozhodnutí o přiznání / nepřiznání této dávky výhradně na uvážení orgánu, který tuto dávku poskytuje. I přesto, že jsou splněny všechny zákonné podmínky, nemusí být tato dávka přiznána, závisí na posouzení konkrétní situace konkrétního žadatele a na okolnostech daného případu (21).

O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR.

„V hmotné nouzi je osoba či rodina, která nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním“ (20).

Zákon vyjmenovává situace, kdy osoba není v hmotné nouzi. Nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.

Příspěvek na živobytí

Nárok na příspěvek na živobytí má osoba v hmotné nouzi, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob (20).

Doplatek na bydlení

Je dávka pomoci v hmotné nouzi, která společně s vlastními příjmy občana a příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí (22).

Mimořádná okamžitá pomoc

Prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci může být poskytnuta pomoc v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy je potřeba poskytnout pomoc bezprostředně. Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví několik situací, v nichž lze tuto dávku pomoci v hmotné nouzi poskytnout (23).

První situací je ta, kdy osoba neplní podmínky hmotné nouze pro opakované dávky, ale kvůli nedostatku finančních prostředků jí hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima) (23).

Druhá situace, v níž lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, je spojena s vážnou mimořádnou událostí. Mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta osobě, kterou postihne vážná mimořádná událost a celkové sociální a majetkové poměry této osoby jí neumožňují překonat událost vlastními silami (23).

1.5.3 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Výplatu těchto dávek upravuje zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením upravuje:

- příspěvek na mobilitu
- příspěvek na zvláštní pomůcku
- průkaz osoby se zdravotním postižením a některé benefity, které z něj vyplývají

Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je opakující se nároková dávka, která je určena osobě starší 1 roku, která není schopna zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace, která se opakovaně se v kalendářním měsíci dopravuje nebo je dopravována, a které nejsou poskytovány pobytové sociální služby podle zákona o sociálních službách v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče (24).

Příspěvek na zvláštní pomůcku

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba, která má:

- těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí
- těžké sluchové postižení
- těžké zrakové postižení (24)

Průkaz osoby se zdravotním postižením

Průkaz osoby se zdravotním postižením nahradil průkaz mimořádných výhod osvědčujících stupeň zanikajícího institutu „mimořádné výhody“. Papírové kartičky TP, ZTP a ZTP/P byly nahrazeny průkazem osoby se zdravotním postižením, který zažité zkratky přebíral. Ačkoli byl institut „mimořádných výhod“ rušen, benefity, které osobám se zdravotním postižením vyplývaly z držení průkazů TP, ZTP a ZTP/P, zůstaly v platnosti (24).

Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je určen osobám, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle zákona o sociálních službách. Z poskytnutého

příspěvku pak tyto osoby hradí pomoc, kterou jim může dle jejich rozhodnutí poskytovat buď osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb, dětský domov nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu.

Příspěvek na péči upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Při posuzování stupně závislosti osoby se hodnotí schopnost zvládat tyto základní životní potřeby:

- mobilita
- orientace
- komunikace
- stravování
- oblékání a obouvání
- tělesná hygiena
- výkon fyziologické potřeby
- péče o zdraví
- osobní aktivity a péče o domácnost (péče o domácnost se neposuzuje u osob do 18 let) (26)

Alternativou za zrušený sociální příplatek pro rodiny se zdravotním handicapem je změna právní úpravy týkající se příspěvku na péči dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách - zvýšení příspěvku na péči, který může být zvýšen o částku 2 000 Kč měsíčně, a to v případě splnění podmínek jednoho ze dvou následujících důvodů:

- z důvodu nízkého příjmu oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných, a to nezaopatřenému dítěti do 18 let věku, kterému náleží příspěvek na péči

Tabulka 1.7: Výše příspěvku na péči pro osoby do 18.roku věku dle stupně závislosti

Osoby do 18. let dle stupně závislosti	Výše příspěvku na péči v Kč za měsíc
stupeň I (lehká závislost)	3 000
stupeň II (středně těžká závislost)	6 000
stupeň III (těžká závislost)	9 000
stupeň IV (úplná závislost)	12 000

Zdroj: (25), vlastní zpracování

Tabulka 1.8: Výše příspěvku na péči pro osoby starší 18.let dle stupně závislosti

Osoby starší 18. let dle stupně závislosti	Výše příspěvku na péči v Kč za měsíc
stupeň I (lehká závislost)	800
stupeň II (středně těžká závislost)	4 000
stupeň III (těžká závislost)	8 000
stupeň IV (úplná závislost)	12 000

Zdroj: (25), vlastní zpracování

- z důvodu podpory zdravotně postižených dětí předškolního věku - zvýšení příspěvku na péči náleží nezaopatřenému dítěti od 4 do 7 let věku, kterému náleží příspěvek na péči ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost) (25)

1.6 Změny provedené v oblasti nepojistných sociálních dávek od 1.1.2012

V souvislosti s plánovanými změnami v sociálním systému vypracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR tzv. SOCIÁLNÍ REFORMU. Cílem této reformy bylo vytvořit efektivní systém správy veřejných prostředků určených pro sociální oblast a pomoc v samotném procesu administrace a vyplácení dávek. Nedošlo ke snížení celkového objemu vyplácených prostředků na úkor příjemců dávek sociální ochrany, ale úspory mělo být dosaženo zjednodušením systému, jeho zlevněním a celkovým zefektivněním (27).

Změny se týkají těchto oblastí:

- systému administrace a distribuce dávek sociální ochrany
- oblasti péče o zdravotně postižené osoby
- oblasti zabezpečení osob v hmotné nouzi
- oblasti zaměstnanosti a zvýšení kontrolní činnosti při výkonu nelegální práce

Cíle sociální reformy:

- zjednodušení systému sociální ochrany
- zefektivnění práce orgánů státní správy
- dosažením maximální možné účelnosti dávek
- snížení administrativní zátěže pro uživatele služeb
- efektivní zacílení a zajištění adresnosti sociálních dávek (27)

Dosavadní způsob rozhodování o nepojistných sociálních dávkách byl rozdělen mezi ÚP ČR, obce s pověřeným obecním úřadem a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Metodicky byla tyto oblast zajišťována krajskými úřady, odvolacími orgány byly do konce roku 2011 také krajské úřady. Vzhledem k tomu, že krajské úřady tuto činnost vykonávaly v přenesené působnosti, byly vázány stanoviskem MPSV ČR pouze tehdy, pokud toto stanovisko bylo formou směrnice publikováno ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí. Pokud však taková směrnice publikována nebyla, krajský úřad ji zpravidla nerespektoval a uplatňoval svůj právní názor. Docházelo tak často k tomu, že aplikace zákona na konkrétní případ byla v různých krajích různá. (6)

1.6.1 Zrušení některých sociálních dávek

V průběhu platnosti zákona o státní sociální podpoře došlo k určitým změnám z hlediska okruhu dávek, tj. dávek, které byly ze systému státní sociální podpory v minulosti po určitou dobu poskytovány, ale dnes již součástí tohoto systému nejsou. K takovým dávkám patří sociální příplatek k vyrovnání zvýšení cen tepelné energie a sociální příplatek

k vyrovnání zvýšení nájemného, dále příspěvek na dopravu, zaopatřovací příspěvek, příspěvek na péči o dítě vyžadující okamžitou pomoc, příspěvek na školní pomůcky a sociální příplatek. Tento byl zrušen k 1.1.2012, kdy v období od 1.1.2011 do 31.12.2011 již byl vyplácen jen omezenému okruhu příjemců, neboť jeho poskytování bylo vázáno na nepříznivý zdravotní stav dítěte, popř. rodiče (28).

1.6.2 Programové vybavení

Spolu se sociální reformou bylo od 1.1.2012 spuštěno zpracování nepojistných sociálních dávek v nových programových aplikacích. Důvodem byly vysoké náklady na provozování dosavadních aplikací, které dodával monopolní dodavatel. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR slibovalo úsporu finančních prostředků v letech 2012-2013 cca 700 mil. korun (29).

1.6.3 S-karta

V rámci Sociální reformy I. došlo v druhé polovině roku 2012 k přechodu na zcela nový systém výplaty a administrace nepojistných sociálních dávek a dávek v oblasti státní politiky zaměstnanosti prostřednictvím Karty sociálních systémů neboli tzv. sKarty, s cílem zajistit co největší efektivnost a komfort pro klienta (30).

sKarty byly vydávány ve dvou variantách: základní a speciální, která slouží zároveň jako průkaz TP, ZTP či ZTP/ P pro osoby se zdravotním postižením. sKartou, nebo-li průkazem, se klienti prokazují úřadům práce. Slouží jako identifikační doklad těch, kteří pobírají sociální dávky (30).

Projekt nazvaný sKarta, oficiálně karta sociálních systémů, definitivně skončí v dubnu 2014. Zhruba 277 tisíc lidí, kteří si obvykle nechtěnou kartu ze strachu před zastavením sociálních dávek převzali, se ale nemusí obávat složitého zařizování na úřadech. Kartu nemusí nikam odnášet a ve většině případů nebudou muset hlásit ani změnu preferovaného způsobu výplaty (31).

1.6.4 Náklady na výkon agend

Náklady - po roce existence Úřadu práce ČR Z hlediska úspor veřejných prostředků je třeba brát v úvahu snížení výdaje státního rozpočtu na příspěvek na výkon státní správy obcím, který byl snížen o cca 700 mil. Kč (32).

Transformační náklady - určité náklady do konce roku 2011 byly spojeny s potřebou vytvoření úředních dokumentů ÚP, přesunem pracovníků z MPSV ČR nebo z úřadů práce na ústředí, nákupu jednotného systému pro spisovou službu a personální agendu apod. Tyto náklady nepřekročily předpokládaný odhad ve výši cca 40 mil. Kč (32).

Náklady na platy a příslušenství - po vzniku „centrálního“ Úřadu práce ČR a následně provedené systemizaci a optimalizaci organizační struktury bylo v roce 2011 oproti schválenému rozpočtu dosaženo úspor v prostředcích na platy a příslušenství v celkové výši 176 mil. Kč. (z toho na platy 142,8 mil. Kč. Takto vytvořené úspory lze považovat za trvalé a jsou jedním ze zdrojů financování agendy převzaté z územně správních celků (32).

1.6.5 Systém rodinných dávek v rámci Evropské unie

Systémy rodinných dávek se v jednotlivých zemích liší. V případě zaměstnání, výkonu samostatně výdělečné činnosti nebo pobírání důchodu v jiném členském státě Evropské unie vzniká pro rodinné příslušníky nárok na výplatu rodinných dávek z tohoto státu, i když mají bydliště na území ČR. Příslušné instituce obou členských států si vyměňují informace o žadatelích na evropských formulářích E 401 (Potvrzení týkající se skladby rodinných příslušníků pro účely přiznání rodinných dávek), E 411 (Žádost o informace o nároku na rodinné dávky v členských státech, kde rodinní příslušníci bydlí) (33).

Cílem každého státu je zjednodušení úředního kontaktu. V poslední době se v Evropě prosazují myšlenky, že jednotlivé obory sociální ochrany se mají dohodnout a mají provozovat společně místní/obecní střediska (*one-stop shop*). Např. v Irsku správy zaměstnanosti, sociálního pojištění a sociálních dávek a služeb zřídily v Korku společnou kancelář/dům, kde občan může vše vyřídit na jednom místě a úředníci si o něm snadno vyměňují informace, což snižuje náročnost při podávání a urychluje jejich vyřizování. Ze stejného důvodu se v poslední době doporučuje využívat elektronických médií, zejména

internetu, jsou budovány informační kiosky vybavené elektronickou poštou, ty umožňují občanům rychlou informaci - obecnou i konkrétní. Tím se u některých sociálních dávek a služeb omezuje potřeba osobního kontaktu jen na vážné případy vyžadující osobní kontakt s odborníkem. (8)

1.7 Jednotné výplatní místo

Od 1. ledna 2012 se sjednotil proces výplaty nepojistných dávek sociální ochrany. Rozhodování a administrace těchto dávek je od tohoto data prováděno jediným orgánem, kterým je Úřad práce ČR. Sjednocením dávkových agend v rámci Sociální reformy I. dochází ke zvýšení komfortu klientů z hlediska územní dostupnosti. Tento krok měl přinést možnost efektivnějšího řízení a administrace dávek i lepší kontrolovatelnost využití prostředků státu. Analytický materiál Agendy a územní působnost Úřadu práce ČR mj. konstatoval, že *„sjednocení výplaty dávek přináší pozitivní změny jak pro klienty tak i správce systému (34).“*

Dostupnost služeb státu administrovaných MPSV ČR se sjednocením výplaty dávek zvýšila. Od 1.1.2012 lze vyřídit veškeré služby – jak v oblasti zaměstnanosti, státní sociální podpory, pomoci v hmotné nouzi, i dávek pro osoby se zdravotním postižením na 423 kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR a 26 detašovaných, resp. výjezdních pracovištích Úřadu práce ČR. Centralizace úřadů práce byla součástí sociální reformy. Zatímco do konce roku 2011 vyplácely sociální dávky, podpory a příspěvky tři druhy úřadů, od roku 2012 vzniklo jednotné výplatní místo právě na úřadech práce - převzali tak dosavadní činnost obcí. (34)

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zavedlo jednotné výplatní místo pro sociální dávky a zároveň se snížilo jejich počet(35).

2 Cíle práce a výzkumná otázka

2.1 Cíle práce

Hlavní cíl: Porovnat systém výplaty nepojistných sociálních dávek v ČR před a po 31.12.2011.

Dílčí cíl: Zjistit výhody a nevýhody jednotného výplatního místa z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek.

2.2 Výzkumná otázka

Lze v souvislosti se zavedením jednotného výplatního místa identifikovat z pohledu referenta nepojistných sociálních dávek spíše výhody?

3 Metodika

V rámci této bakalářské práce byl využit kvalitativní výzkum.

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění, který je založený na různých metodologických tradicích zkoumání určitého sociálního či lidského problému. Výzkumník vytváří ucelený, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách" (36).

Výzkum je proces vytváření nových poznatků, jde o naplánovanou, systematickou činnost, která je vedena snahou zodpovědět výzkumné otázky a přispět k rozvoji daného oboru. Při získávání poznatků je kladena velká váha na empirická data. Kvalitativní výzkum uvádí zjištění ne v číselné, ale ve slovní podobě, popis by měl být podrobný a výstižný. Údaje u kvalitativního výzkumu jsou získávány delším a podrobnějším kontaktem s terénem (36).

Mezi znaky kvalitativního výzkumu patří intenzivní šetření zkoumané události, zkoumání mnoha aspektů u mála objektů, získávání údajů je nestandardizované, sběr a analýza dat jsou většinou poměrně časově náročné, sběr dat končí po teoretickém nasycení, data jsou vyhodnocována průběžně, výpovědi respondentů jsou jedinečné, zobecnění výsledků je problematické. Jednou z technik, která je v kvalitativním výzkumu hojně využívána je rozhovor, neboli interview. Používá se jak v kvalitativním, tak v kvantitativním výzkumu, rozdíl je ten, že u kvalitativního výzkumu rozhovor provádí jedna osoba, naopak v kvantitativním výzkumu se do sběru dat zapojuje skupina tazatelů. V kvalitativním zkoumání se užívá několik typů rozhovorů, a to volný rozhovor, neboli neformální, nestrukturovaný, kdy nejsou předem dány otázky, ty vznikají až během komunikace mezi výzkumníkem a komunikačním partnerem (37).

V případě tohoto šetření byl aplikován výběr záměrný. Vybrané osoby musí být vhodné, to znamená že musí mít potřebné vědomosti a znalosti ze zkoumaného prostředí. Rozsah výběru se řídí saturací, výběr se ukončí, když výzkumník zjistí, že informace od dalších respondentů jsou stejné, opakují se (38).

Pro dosažení cíle této bakalářské práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru s referenty nepojistných sociálních dá-

vek. Výzkum byl proveden na Úřadu práce ČR, Krajské pobočce České Budějovice a jednotlivých kontaktních pracovištích v období února a března 2014. Zde bylo osloveno 9 referentů nepojistných sociálních dávek, kteří byli ochotni spolupracovat, a kteří sdělovali své názory na vytvoření institutu jednotného výplatního místa, jeho výhodách a nevýhodách.

Pokládané otázky vycházely ze 6 tématických okruhů:

1. Jaké jsou výhody a nevýhody provedených změn v oblasti nepojistných sociálních dávek.
2. Změny v souvislosti s přesunem agendy u městských úřadů na úřady práce.
3. Rozdíly v provádění sociálního šetření před přesunem agendy hmotné nouze na Úřady práce.
4. Jak vnímají jednotliví referenti dosavadní výsledky sociální reformy, názory na S-kartu, programové vybavení. Nastalé změny – např. zrušení sociálního příplatku.
5. Návrhy referentů na zlepšení dosavadní situace.
6. Zda došlo k ušetření nákladů v souvislosti se sjednocením agend a zda došlo k zefektivnění administrace.

Při sběru dat byl prováděn ruční přepis. Jsem si vědoma, že při tomto přepisu mohlo dojít k drobné redukci některých informací. Rozhovory trvaly cca 40-50 minut a byla u nich zachována anonymita komunikačních partnerů.

Při zpracování dat byla použita metoda otevřeného kódování.

Kódování znamená stálé srovnávání fenoménů, případů, pojmů atd. a formulaci otázek ohledně textu (proces nepřetržitého srovnávání). Přitom se k částem empirického materiálu přiřazují označení neboli kódy, které jsou nejdříve pojmově velmi blízké textu a později se stávají stále abstraktnější (39).

„Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly a také jsou kladeny otázky o jevech údají reprezentovaných (40). V rámci otevřeného

kódování jsem označila opakující se jevy, kolem těchto jevů jsem seskupila pojmy, které s tímto jevem nějak souvisely a následkem této činnosti pak vznikaly kategorie. Tento proces seskupování pojmů se nazývá kategorizace.

4 Výsledky

Rozhovory probíhaly na základě připravených otázek, bez možných variant odpovědí. Dotazovaní respondenti mohli zvolit sami obsah a rozsah odpovědí. Bylo jim tak umožněno odpovědět stručně nebo zajít více do hloubky u jim tematicky blízkých otázek.

Rozhovor začínal identifikačními otázkami, komunikační partneři byli dotázáni na věk, pohlaví, vzdělání a délku praxe na pozici referenta nepojistných sociálních dávek.

Věk komunikačních partnerů se pohyboval v rozmezí mezi 30-48 lety, jedna referentka byla ve věku 58 let. Všichni dotázaní byly ženy, vzdělání převažovalo úplné střední odborné (pouze 2 partneři měli vystudovanou VOŠ se sociálním zaměřením, vysokoškolské vzdělání neměl nikdo). Na pozici referenta byla většina již delší dobu (více než 10 let), pouze 2 komunikační partneři vykonávali uvedenou pozici 2 roky.

Další dvě otázky se týkaly výhod a nevýhod vytvoření jednotného výplatního místa.

Tabulka 4.1: Výhody ve sjednocení dávek státní sociální podpory a dávek hmotné nouze z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek

Komunikační partner	Žádné výhody/nedokáži posoudit	Snazší přístup k informacím	Vyřízení dávek na jednom úřadě	Jeden referent zpracovává oba typy žádostí
KP 1.	X			
KP 2.		X		
KP 3.	X			
KP 4.	X			
KP 5.			X	X
KP 6.	X			
KP 7.				X
KP 8.			X	
KP 9.			X	X

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku "Jaké jsou podle Vás klady ve sjednocení dávek státní sociální podpory a dávek hmotné nouze?" odpověděli 4 komunikační partneři tak, že žádné výhody nevidí, případně nedokázali posoudit. Pokud se k výhodám vyjádřili, spatřovali je zejména v tom, že klienti si mohou vyřídit veškeré dávky, od podpory v nezaměstnanosti (při ztrátě zaměstnání), před dávky státní sociální podpory po dávky hmotné nouze na jednom úřadě. Od komunikačních partnerů č.8 a 9 zazněl výraz „*pod jednou střechou*“. Další výhodu vidí komunikační partner č. 5 v tom, že „*veškeré dávky zpracovává jeden referent, tzn. klient vyřídí oba typy dávek u jednoho člověka*“ (tento systém však nefunguje na všech kontaktních místech).

Tabulka 4.2: Nevýhody ve sjednocení dávek státní sociální podpory a dávek hmotné nouze z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek

Komunikační partner	Žádné výhody/nedokáží posoudit	Znalost dalšího zákona	Vymizení sociální práce
KP 1.	X		
KP 2.	X		
KP 3.		X	
KP 4.	X		
KP 5.		X	
KP 6.		X	X
KP 7.		X	X
KP 8.		X	X
KP 9.		X	

Zdroj: vlastní zpracování

Většina komunikačních partnerů spatřovala nevýhody sjednocení dávek v tom, že se jednotliví referenti museli seznámit s dalším zákonem. Z jejich odpovědí bylo zřejmé, že pokud mají znát další zákon do hloubky, nemohou prohlubovat své dosavadní znalosti. Další zmiňovanou nevýhodou bylo vymizení sociální práce. Z výroků komunikačního partnera č. 8 je zřejmé, že „*v současné době se zpracování dávek stalo pouze úředničinou, při které na sociální práci nezbývá čas*“.

Komunikační partneři č.1, 2. a 4. nedokázali výhody ani nevýhody vyjmenovat z toho důvodu, že se jich sjednocení přímo nedotklo a vykonávají dále pouze svoji původní agendu.

Tabulka 4.3: Sociální šetření, přítomnost sociálního pracovníka na pracovišti

Komunikační partner	Nedělá sociální šetření	Dodržování lhůt	Vhodnost pracovníka provádějícího soc.šetření
KP 1.		X	
KP 2.		X	
KP 3.	X		
KP 4.	X		
KP 5.			X
KP 6.			
KP 7.			
KP 8.			X
KP 9.	X		X

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda jsou dodržovány lhůty ohledně sociálního šetření převážná většina komunikačních partnerů, odpověděla, že z časových důvodů nejsou. Sociálního pracovníka, který by prováděl pouze sociální šetření, by uvítali pouze 3 z oslovených referentů. Šest oslovených referentů by raději zvolilo variantu, „*aby si každý mohl šetření provádět sám*“. To z časových důvodů není možné. Komunikační partner č.7 vidí velký problém v tom, že „*k provádění sociálního šetření je třeba vzdělání "podle 108"*“, toto vzdělání splňovali pouze 2 komunikační partneři.

Tabulka 4.4: Návrhy na vylepšení situace

Komunikační partner	Nevím/nemám	Vrátit do "původního stavu"	Navýšení počtu referentů
KP 1.		X	
KP 2.		X	
KP 3.	X		
KP 4.	X		
KP 5.			X
KP 6.			
KP 7.			
KP 8.		X	
KP 9.			X

Zdroj: vlastní zpracování

Další položenou otázkou byly návrhy na vylepšení situace ze strany referentů nepojistných sociálních dávek. Mezi návrhy komunikačních partnerů č. 5 a 9 bylo navýšení počtu referentů a návrhem komunikačních partnerů č. 1, 2 a 8 bylo vrácení agendy hmotné nouze zpět na městské úřady. Jednalo se o referenty, kteří vykonávali agendu hmotné nouze na městských úřadech a pod úřady práce museli přestoupit. O tomto návrhu se již jedná.

Tabulka 4.5: Přesun agendy z městských úřadů

Komunikační partner	ÚP nebyl na přesun připraven	Mělo být postupně	Nefunkční programové vybavení
KP 1.	X		
KP 2.	X		
KP 3.	X		
KP 4.			
KP 5.		X	X
KP 6.			X
KP 7.			X
KP 8.	X		
KP 9.	X	X	X

Zdroj: vlastní zpracování

Dle názoru komunikačních partnerů nebyl úřad práce na přesun agendy z městských úřadů připraven. V některých případech se pracovalo v provizorních prostorech (případě komunikačního partnera č.3 dokonce místnost bez oken), chybělo kancelářské vybavení a kancelářské potřeby. Dalším problémem, který komunikační partneři spatřovali byla nepřipravenost ohledně programového vybavení.

Na otázku jak vidí změny žadatelé o dávky a zda došlo ke zvýšení klientského komfortu odpovídala převážná většina komunikačních partnerů, že nikoliv. Klienti jsou nespokojení, protože se dle komunikačního partnera č. 5 „každou chvíli něco mění“. Na úřad dochází s tím, že úředníci jsou byrokrati a že po klientech chtějí dokládat stále větší množství dokladů, potřebných k vyřízení jednotlivých dávek.

Tabulka 4.6: Zavedení a zrušení S-karty

Komunikační partner	Žádný přínos	Zbytečně utracené peníze	Ztráta času pro referenty i klienty
KP 1.	X	X	
KP 2.	X	X	X
KP 3.		X	X
KP 4.	X	X	X
KP 5.	X	X	X
KP 6.		X	
KP 7.	X	X	X
KP 8.	X		
KP 9.	X	X	

Zdroj: vlastní zpracování

S nejvíce negativními odpověďmi se setkala otázka, která se týkala S-karty. Tato karta, která se začala zavádět ve druhé polovině roku 2012, měla zajistit co největší efektivnost a komfort pro klienta. Již při předávání těchto karet se pracovníci úřadu práce setkali s odmítavým postojem ze strany klientů. Tento projekt definitivně skončil v dubnu 2014. Pro

referenty to byla dvojí práce, nejdříve se zakládáním a vydáváním S-karet, nyní s jejich zrušením.

Tabulka 4.7: Vytíženost referentů nepojistných sociálních dávek

Komunikační partner	Nárůst práce	Zhoršení pracovních podmínek	Nárůst přesčasových hodin
KP 1.	X	X	
KP 2.	X	X	
KP 3.	X	X	
KP 4.	X	X	
KP 5.	X		
KP 6.	X		X
KP 7.	X		X
KP 8.	X		X
KP 9.	X		

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče názoru na vytíženost klientů před 1.1.2012 a po tomto datu všichni komunikační partneři shodně odpověděli, že došlo k nárůstu práce. Důvodem není nárůst žádostí o jednotlivé dávky, ale nutnost získávat nové znalosti. Získávání těchto znalostí je dle komunikačního partnera č. 6 na úkor práce s klienty a často je toto učení zbytečné. „V roce 2012 jsme např. se museli naučit zpracovávat požadavky soudů, policie a exekutorů jaké dávky pobírá určitý klient. Oni to potřebovali k vydání exekučního příkazu. Pracovalo se prostřednictvím datových schránek. Když jsme konečně tuto práci pochopili a s datovými schránkami se naučili pracovat, již se na tyto požadavky prostřednictvím úřadů práce neodpovídá nebo pouze v malém rozsahu“. Dle uvedeného komunikačního partnera „toto není jediný případ, kdy jsme se museli něco učit, nové znalosti využívali krátkou dobu a potom došlo ke změně a nabyté znalosti jsme dále nevyužívali“. Dle komunikačních partnerů č.6,7 a 8 došlo též k nárůstu přesčasových hodin.

Dalším důvodem nárůstu práce je nefunkční programový systém. Dříve referenti pracovali v programech OK nouze a OK dávky. Tyto programy pracovaly bez větších problémů, nevýhodou však bylo, že pracovali pouze s okruhem osob, kteří spadali pod jednotlivá kontaktní místa. Naproti tomu program, který je využíván nyní je celorepublikový, ale pracuje pomalu, někdy dokonce vůbec. Tím se značně prodloužila doba zpracování jedné žádosti a to způsobilo dle komunikačního partnera č.4, že „*nestíháme*“.

Na závěr rozhovoru byly pokládány otázky, které se týkaly dosavadních výsledků sociální reformy, zda došlo k zefektivnění administrace, k úspoře provozních výdajů. Na tyto otázky buď komunikační partneři nedokázali odpovědět nebo odpovídali negativně. Domnívají se, že sociální reforma zatím žádný přínos nepřinesla, k zefektivnění administrace nedošlo, k úspoře provozních výdajů také nedošlo.

5 Diskuse

Bakalářská práce je zaměřena na zjištění výhod a nevýhod vytvoření jednotného výplatního místa z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek. Cílem práce je porovnat systém výplaty nepojistných sociálních dávek v České republice před a po 31.12.2011. Výzkumnou otázkou je, zda lze v souvislosti se zavedením jednotného výplatního místa identifikovat z pohledu referenta nepojistných sociálních dávek spíše výhody.

Z výsledků provedeného výzkumu vyplývá, že jednotliví komunikační partneři vidí v provedené reformě zatím spíše nevýhody. Velký problém vidí v tom, že nemohou s klientem provádět sociální práci, ale pouze administrovat dávky. Komunikační partneři se shodují také v tom, že systém výplaty sociálních dávek byl zpočátku nefunkční a vedl k frontám na úřadech.

Dle výpovědí pracovníků úřadu práce spuštění sociální reformy bývalého ministra práce a sociálních věcí Jaromíra Drábka v roce 2012 znamenalo zpočátku zmatek a chaos. Tento stav zavinilo převedení výplaty dávek v hmotné nouzi z obecních úřadů obcí s rozšířenou působností na úřad práce a podle referentů nepojistných sociálních dávek znemožnilo práci s klienty a zredukovalo ji na pouhou výplatu peněz. Studie, která byla provedena v říjnu 2012 Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, byla sestavena na základě 86 rozhovorů s řadovými i vedoucími pracovníky vybraných referátů hmotné nouze na úřadu práce i s pracovníky sociálních odborů obecních úřadů. Ti v rozhovorech poukazovali na to, že ani čtyři měsíce po zahájení reformy nebyly zajištěny základní podmínky pro její úspěšné převedení do praxe (41).

"Mezi pracovníky první linie i jejich nadřízenými panovala nejistota až konflikt ohledně cílů reformy; pracovní a organizační podmínky téměř znemožňovaly poskytování komplexní sociální pomoci; pracovníci první linie na Úřadu práce České republiky často čelili dilematu, zda na vlastní náklady (přesčasy, vyčerpání) nadále působit jako sociální pracovníci, či se podvolit očekáváním svých nadřízených a akceptovat roli pouhých administrátorů dávek," konstatují autoři studie. Důvodem zmatků byl jak nefunkční systém výplaty sociálních dávek, který vedl počátkem roku 2012 k velkým frontám na úřadech, tak nedostatek zaměstnanců. *"Na jednu pracovníci nebo jednu referentku je v současné*

době nějakých 260 klientů, osob ... ty osoby mají ještě samozřejmě i rodiny," konstatoval například jeden ze zaměstnanců úřadu práce. "Hmotná nouze, ta agenda není jenom o vyplácení dávek, ale je i o tom, že se těm lidem věnujete jinak. Pomáháte jim, chodí se na sociální šetření. A to se nedá stíhat v tom počtu, co jsme," (41).

Také v problému provádění sociálního šetření se jednotliví komunikační partneři shodli s výše uvedenou studií. Jak uvedl komunikační partner 6: *"sociální šetření se provádí z časových důvodů pouze v nejnnutnějších případech, dříve jsme šetření prováděli u každého nově přichozího klienta nebo když nastala nějaká změna, která měla vliv na výši přiznané dávky." Z odpovědí čtyř komunikačních partnerů vyplývá, že z hlediska sociálního šetření nejsou dodržovány lhůty, které udává zákon.*

Čas nebyl nejenom na terénní práci, která by se věnovala vyhledávání potřebných lidí a která by jim pomáhala situaci řešit, ale i na sociální práci vůbec. *"To sociální šetření prostě chybí v naší práci, protože ti lidé měli jakoby větší v uvozovkách respekt a nesnažili se nám toho tolik nalhat," popsal to jeden ze zaměstnanců úřadu práce (41).*

Problémy dělala v některých krajích i chybějící jednotná metodika práce, tedy popis toho, jak mají postupovat. *"Do dnešního dne v podstatě ani nevíme, na koho nebo kam se obrátit pro radu v případě výkladu zákona. Metodické vedení, které bylo na obcích, teď zaostává a nefunguje tak, jak by mělo,"* konstatovala jedna z úřednic. Tento stav ovšem autoři studie přičítají spíše fungování jednotlivých krajských poboček úřadu práce (41).

Nejvíce negativních ohlasů se týkalo zavedení S-karty. Tento model výplaty sociálních dávek zaznamenal nesouhlas i mezi veřejností. I přes značný nesouhlas byl tento systém spuštěn a od června 2012 začala být tato karta distribuována a měla zajistit co největší efektivnost a komfort pro klienta. Tzv. SKarta byla novým způsobem výplaty nepojistných sociálních dávek. Ty byly dosud vypláceny dvěma různými platebními způsoby (poštovní poukázkou a bezhotovostně). Vydávány byly ve dvou variantách: základní a speciální, která zároveň sloužila jako průkaz TP, ZTP či ZTP/ P (42). Již při předávání těchto karet se pracovníci úřadu práce setkali s odmítavým postojem ze strany klientů. Tento projekt definitivně skončil v dubnu 2014. Pro referenty to byla dvojí práce, nejdříve se zakládáním a vydáváním S-karet, nyní s jejich zrušením. V této otázce se přikláním k názoru všech komunikačních partnerů.

Na internetových stránkách (43) je v souvislosti s S-kartou kritizován tolik propagovaný jeden výběr z bankomatu zdarma, a to hlavně proto, že je doprovázen dlouhým sazebníkem ostatních služeb. Spíš než o zlepšení sociálních služeb a sociální pomoci jde o privatizaci veřejných služeb, přihrávání zisku soukromým společnostem a hledání hlavního viníka tam, kde není – ve válce proti tzv. zneužívání sociálních dávek (43). Hlavním důvodem tvorby S-karet byla snaha zamezit zneužívání sociálních dávek. Myslím si, že kontrola vydaných prostředků by měla být prováděna, ale tato myšlenka nebyla dotažená do konce. Způsob výplaty dávek prostřednictvím S-karty má smysl tam, kde společnost chce zabránit zneužívání dávek, především dávek hmotné nouze. Záměrem bylo sledovat, co je za dávky pořizováno.

Komunikačních partnerů jsem se dotazovala, jaký mají názor na vytíženost referentů nepojistných sociálních dávek. Ve většině případů odpovídali, že došlo k nárůstu práce. Tento nárůst zdůvodňují především tím, že musí věnovat dostatek času novému vzdělávání a učení novým znalostem, potřebným k výkonu jejich profese. Dalším důvodem je "zdržení" z důvodu nefunkčnosti technického vybavení. Jak již bylo zmíněno ve výsledcích, s novým programovým vybavením jsou stále nemalé problémy. Na to ukazuje výrok komunikačního partnera č.4, že *"z důvodu toho, že se značně prodloužila doba zpracování jedné žádosti v důsledku nedokonalého programového vybavení, nestíháme"*.

Dle Úřadu práce České republiky (44) v lednu 2012 přešla na ÚP ČR veškerá agenda z oblasti nepojistných sociálních dávek (např. dávek pomoci v hmotné nouzi, pěstounské péče, státní sociální podpory, příspěvku na péči, dávek pro OZP). Od roku 2013 vyplácí Úřad práce ČR také veškeré odměny určené pěstounům. *„Přestože se naše působnost rozrůstá, počet zaměstnanců stále nedosahuje počtu lidí, kteří tuto oblast původně zpracovávali na obcích. V době, kdy jsme agendu dávek přebírali, ji na obcích vykonávalo 3642 lidí, ÚP ČR ale tehdy dostal jen 1953 systemizovaných míst. V tuto chvíli nám chybí minimálně 1200 pracovníků do oblasti nepojistných sociálních dávek,*“ vysvětluje generální ředitelka Úřadu práce ČR Marie Bílková (44).

Z odpovědi Pavla Kaczora, ředitele kontaktního pracoviště Úřadu práce Tábor, vyplývá, že s problémem personální poddimenzovanosti ÚP souhlasí. *"Koncentrace agendy na jeden subjekt je v mnoha směrech výhodou a v principu dobrou myšlenkou, nicméně*

podhodnocení personálních kapacit řadu těchto výhod stírá. Myšlenky tedy říkám ano, ale k realizaci (zejména v personálním kontextu) mám řadu výhrad. Z pohledu referentů si myslím, že nevýhody v tuto chvíli stále převažují". Nedostatečné personální kapacity zmiňuje Pavel Kaczor i u odpovědi na otázku, která se týká provádění sociálního šetření a u otázky: Jaké jsou návrhy referentů na zlepšení dosavadní situace? (45).

Součástí sociální reformy jsou jistě i změny, týkající se dávek pěstounské péče. Od 1. 1. 2013 byla ustanovení o těchto dávkách ze zákona o státní sociální podpoře vypuštěna. Od tohoto data jsou dávky pěstounské péče poskytovány podle zákona č. 359/99 o sociálně právní ochraně dětí. Zatímco v roce 2012 vyplatil Úřad práce ČR (ÚP ČR) pěstounům 1 mld.242 mil Kč, o rok později stoupla tato částka na dvojnásobek. Za pěstouny odvádí ÚP ČR navíc i povinné „zdravotní a sociální“ pojištění, daň z příjmu a důchodové spoření. V loňském roce činily výdaje v rámci celé této agendy 2137563 tis. Kč (44).

Jednou z položených otázek byly návrhy na vylepšení situace ze strany referentů nepojistných sociálních dávek. Mezi návrhy komunikačních partnerů bylo hlavně již zmíněné navýšení počtu referentů. Dalším návrhem, o kterém se již jedná, bylo vrácení agendy hmotné nouze zpět na městské úřady. Tento názor zastávali hlavně referenti, kteří vykonávali agendu hmotné nouze na městských úřadech a pod úřady práce museli přestoupit.

Na závěr rozhovoru byly pokládány otázky, které se týkaly dosavadních výsledků sociální reformy, zda došlo k zefektivnění administrace a k úspoře provozních výdajů. Na tyto otázky buď komunikační partneři nedokázali odpovědět nebo odpovídali negativně. Domnívají se, že sociální reforma zatím žádný přínos nepřinesla, k zefektivnění administrace nedošlo a k úspoře provozních výdajů také nedošlo. Myslím si, že je to ale pouze jejich domněnka, protože toto nedokáží z pozice referenta nepojistných sociálních dávek posoudit.

Ze všech komunikačních partnerů jsou mi blízké odpovědi komunikačního partnera 5. Souhlasím s ním, že je určitě výhodou, pokud si klienti mohou všechny dávky vyřídit na jednom úřadě, na kontaktním pracovišti, kde jsem pracovala já, dokonce u jednoho referenta. Za výhodou považuji především to, že referent své jednotlivé klienty zná, zná jejich sociální situaci a ví, jaké dávky pobírá. Výhodou pro klienta je i to, že při vyřizování dávek přináší potřebné doklady pouze jednou. Dříve musel doklady (např. nájemní smlouvy

potřebné k příspěvku a doplatku na bydlení, doklad o výši příjmu nebo vyúčtování dodavatelů energií), které jsou potřebné k vyřízení jednotlivých dávek, dokládat na dvou různých úřadech. Také souhlasím s názorem, pokud by měl referent znát agendu státní sociální podpory i agendu hmotné nouze, nemůže znát obě agendy do takové hloubky, než kdyby měl zpracovávat pouze jeden typ žádostí. S uvedeným komunikačním partnerem naopak nesouhlasím s názorem, že by bylo dobré, aby na každém pracovišti byl jeden sociální pracovník, který by vykonával pouze sociální šetření. Myslím si, že by bylo lepší, aby si každý referent mohl provádět a následně zpracovat sociální šetření sám.

Pod pojmem reforma se rozumí jakási změna, náprava, zlepšení nebo přetvoření. Z provedeného výzkumu, jehož cílem bylo porovnat systém výplaty nepojistných sociálních dávek před a po 31.12.2011 je patrné, že jednotliví referenti vidí v provedené reformě zatím spíše nevýhody. Převažující nevýhody jsou i odpovědí na výzkumnou otázku. Největší nevýhodou pro referenty nepojistných sociálních dávek v souvislosti s reformou je nedostatek sociální práce, na kterou nezbývá čas a práce referenta se stala převážně úředničinou. Naopak výhodu spatřují komunikační partneři v tom, že si klienti mohou vyřídit veškeré dávky od podpory v nezaměstnanosti, přes dávky státní sociální podpory až po dávky hmotné nouze na jednom úřadě.

6 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo porovnat systém výplaty nepojistných sociálních dávek v České republice před a po 31.12.2011, kdy byla veškerá agenda hmotné nouze ze sociálních odborů obecních úřadů obcí s rozšířenou působností převedena do kompetence Úřadu práce České republiky. Dílčím cílem bylo zjistit výhody a nevýhody jednotného výplatního místa z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek. Jednalo se zejména o názory na to, zda sjednocení systému výplaty nepojistných sociálních dávek přineslo spíše výhody, popř. jaké. Dále bylo cílem zjistit, zda došlo k nějakým změnám v oblasti sociální šetření v souvislosti s reformou v oblasti nepojistných sociálních dávek, návrhy na zlepšení situace, názory na vrácení agendy hmotné nouze zpět na městské úřady, názory na programové vybavení, zavedení S-karty a na pracovní vytíženost referentů.

Cílem bakalářské práce bylo porovnat systém výplaty nepojistných sociálních dávek v ČR před a po 31.12.2011 a zjistit výhody a nevýhody jednotného výplatního místa z pohledu referentů nepojistných sociálních dávek. Domnívám se, že cíl práce byl naplněn. V práci došlo k porovnání systému výplaty nepojistných sociálních dávek v ČR před a po 31.12.2011 a byly zjišťovány výhody a nevýhody vytvoření jednotného výplatního místa. Z provedeného výzkumu je patrné, že jednotliví komunikační partneři vidí v provedené reformě zatím spíše nevýhody. Převažující nevýhody jsou i odpovědí na výzkumnou otázku. Největší nevýhodou pro referenty nepojistných sociálních dávek v souvislosti s reformou je nedostatek sociální práce, na kterou nezbyvá čas a práce referenta se tak stává převážně úředničinou. Naopak výhodou spatřují komunikační partneři v tom, že si klienti mohou vyřídit veškeré dávky od podpory v nezaměstnanosti, přes dávky státní sociální podpory až po dávky hmotné nouze na jednom úřadě. Se změnami, které přinesla sociální reforma, se referenti nepojistných sociálních dávek museli vyrovnávat vlastními silami. Museli si sami zjišťovat informace a potřebné znalosti, museli se sami a bez potřebné podpory učit pracovat s novým programem.

Na závěr rozhovoru byly pokládány otázky, které se týkaly dosavadních výsledků sociální reformy, zda došlo k zefektivnění administrace a k úspoře provozních výdajů. Na tyto otázky buď komunikační partneři nedokázali odpovědět nebo odpovídali negativně.

Domnívají se, že sociální reforma zatím žádný přínos nepřinesla, k zefektivnění administrace a úspoře provozních výdajů nedošlo.

Práce by mohla přinést zpětnou vazbu na zrealizované dílčí reformní kroky v rámci výplaty nepojistných sociálních dávek, a může tak podnítit diskusi k případným následným modifikacím.

7 Seznam použitých zdrojů

- (1) PRŮCHA, P. *Veřejná správa a samospráva*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o., 2004. ISBN 80-86775-03-8
- (2) POMAHAČ, R., VIDLÁKOVÁ, O. *Veřejná správa*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 290 s. ISBN 80-7179-748-0
- (3) HENDRYCH, D., et al. *Správní právo: obecná část*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 822 s. ISBN 80-7179-442-2
- (4) POTŮČEK, M., et al. *Veřejná politika* [zpracováno na základě českého překladu originální anglické publikace]. Překlady Dagmar Boušková, et al. 1. upr., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: SLON, 2005. 399 s. ISBN 80-86429-50-4
- (5) KOLDINSKÁ, K. a kol. *Sociální pomoc a právo*, 1. vydání. Praha 3: Nakladatelství ORAC, s.r.o. 2001, ISBN 808619938X
- (6) MAŠLÁŇOVÁ, M. *Reforma systému nepojistných sociálních dávek* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Zdeňka Gregorová. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/325914/pravf_m/>
- (7) Česko. *Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce ČR, v platném znění*
- (8) TOMEŠ, I. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-483-0
- (9) MPSV ČR. *Vznik a úloha úřadu práce. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/oup>
- (10) Česko. *Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění*
- (11) MPSV ČR. *Informace pro občany. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>

- (12) MPSV ČR. Informace pro občany. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>
- (13) GREGOROVÁ, Z., GALVAS, M. *Sociální zabezpečení*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005.
- (14) MPSV ČR. Rodičovský příspěvek. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp
- (15) ČESKO. *Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění*
- (16) MPSV ČR. Dávky pěstounské péče. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pestounska_pece
- (17) MPSV ČR. Příspěvek na bydlení. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni
- (18) MPSV ČR. Porodné. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>
- (19) MPSV ČR. Pohřebné. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pohrebne>
- (20) Česko. *Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění*
- (21) KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení*. 1. vydání. Praha: TRITON, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2
- (22) MPSV ČR. Doplatek na bydlení. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>

- (23) MPSV ČR. Mimořádná okamžitá pomoc. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2013-12-02]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/pomoc>
- (24) MPSV ČR. Zdravotní postižení. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/8#dsp>
- (25) Česko. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů*
- (26) SOCIÁLNÍ DÁVKY 2014.Příspěvek na péči. *Sociální dávky 2014*[online].[cit. 2014-03-31]. Dostupné z <http://socialni-davky-2013.eu/socialni-davky-2013-prispevek-na-peci/>
- (27) MPSV ČR. Státní úředník. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/7#2.1>
- (28) ŠERÁ, D. *Organizace a řízení ve věcech státní sociální podpory* [online]. 2012 [cit. 2013-12-02]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.Vedoucí práce Zdeňka Gregorová. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/51764/pravf_m/
- (29) MPSV ČR. ICT řešení MPSV ČR. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[cit.2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/12998>
- (30) MPSV ČR.Sociální reforma. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/3>
- (31) Aktuálně.cz. Sociální karta sKarta, zrušení sKarty. *Aktuálně.cz*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z <http://www.aktualne.cz/wiki/finance/socialni-karta-skarta/r~i:wiki:2899/>
- (32) PLÍVOVÁ, V. *Rok existence úřadu práce ČR* [online tisková zpráva]. 1. dubna 2012 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/12721/tz020412a.pdf>
- (33) Euroskop.cz. Nárok na rodinné dávky z jiného členského státu. *Euroskop.cz*[online].[cit. 2014-03-17]. Do-

- stupné z <https://www.euroskop.cz/8867/sekce/narok-na-rodinne-davky-z-jineho-clenskeho-statu-formulare-e411-e401/>
- (34) Aktuálně.cz. Vzniká superúřad práce, stát prý ušetří stovky úředníků. *Aktuálně.cz*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z aktualne.centrum.cz/finance/prace/clanek.phtml?id=695771
- (35) MPSV ČR.Sociální reforma. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*[online].[cit. 2014-03-17]. Dostupné z <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/2>
- (36) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- (37) REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
- (38) GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- (39) HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha : Karolinum, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- (40) STRAUSS, A., CORBINOVA, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- (41) CECHL, P. Drábkova reforma? Chaos mezi úředníky, popisuje studie. In: *Týden.cz*[online].2013-10-15.[cit. 2014-04-07]. Dostupné z http://tyden.cz/rubriky/domaci/drabkova-reforma-chaos-mezi-uredniky-popisuje-studie_285705.html#.U0JYopi8odW
- (42) Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. *Aktuality*[online]. Národní rada osob se zdravotním postižením ČR.[cit. 20. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/aktualne.html>
- (43) Stopsociálníreformě.cz. Stop sociální reformě. *Stop sociální reformě*[online].[cit. 2014-04-07]. Dostupné z <http://stopsocialnireforme.cz/>

- (44) MPSV ČR. Tisková zpráva: ÚP ČR loni podpořil v rámci APZ více než 89 tisíc lidí. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [online]. 2.4.2014. Praha, 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: http://mpsv.cz/files/clanky/17667/TZ_020414a.pdf
- (45) KACZOR, P. Re: Bakalářská práce [elektronická pošta]. Message to: Martina Smolíková. 31. března 2014 [cit. 2014-04-07]. Osobní komunikace